

З огляду на визначальний вплив структурних процесів на економічну динаміку та конкурентоспроможність економіки в умовах агресивного зовнішнього середовища, а також враховуючи структурованість впливу ринкових інститутів на структурні перетворення, держава покликана забезпечити ефективну інституціоналізацію структурних зрушень у національній економіці в контексті реалізації активної структурної політики. При цьому важливо закріпити інститути, які б спрямовували структурну трансформацію на побудову соціально орієнтованої інноваційної економіки. Вирішення такого складного завдання потребує комплексного підходу й удосконалення інституційного забезпечення механізмів реалізації державної політики за такими основними напрямками: стимулювання розвитку наукомістких та високотехнологічних виробництв, капвкладень у технологічне оновлення виробництва; забезпечення захисту української економіки від поширення вже застарілих технологій й надання економічному розвитку інноваційного спрямування; покращення інвестиційного клімату й стимулювання інвестиційного оновлення галузей національної економіки; удосконалення антимонопольного регулювання; забезпечення прискореного розвитку та удосконалення структурних характеристик внутрішнього ринку; створення сприятливих умов для розвитку підприємництва.

Література

1. *Красильников О. Ю.* Оптимизация механизма структурных сдвигов в экономике // Сб. Современная экономическая теория: Проблемы разработки и преподавания: Междунар. науч. Конф. «Ломоносовские чтения». — М.: МГУ, МАКС Пресс, 2001. — С. 46—51.

УДК 330.88

О. М. Волкова

ХВИЛЬОВА ПРИРОДА ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Сучасний головний біль економіки — криза — виникає, як мігрень у господарській системі та й у суспільстві в цілому, з певною періодичністю. Періодичність кризи в економічній науці прийнято називати циклічністю. Теорія економічних циклів як складова теорії економічного розвитку використовуються у прак-

тичній діяльності економічних суб'єктів та у проведенні державної політики. В той же час природа циклу викликає у дослідників серйозні дискусії, які оформились у два напрямки. До першого відносять неокласиків, які вважають, що циклічність є результатом впливу певних економічних імпульсів. Другі стверджують, що структуру циклу створюють два протилежні об'єкти, які знаходяться в постійній взаємодії.

Неокласична концепція циклів розглядає суть циклу як порушення «нормальної», або «рівноважної» пропорції запас/потік, тобто спрямованого капіталу і обсягу щорічного виробництва. На відміну від неокейнсіанців неокласики не вважають метою діяльності економічних суб'єктів — прагнення до «рівноважної» пропорції. Визначальним у зміні зазначеної пропорції виступає рух потоку. Рівноважна пропорція виникає або втрачається в ході економічного розвитку внаслідок взаємодії інших, важливіших, більш первинних, із їхньої точки зору, чинників. Наприклад, у роботах Дж. Хікса і Дж. Дьюзенберрі головна причина, що породжує циклічність руху економіки, полягає у відхиленні фактичної зайнятості L від її рівноважного значення L_0 .

Відповідно до другого напрямку розглядається філософська природа всезагального циклу як першооснова світу в цілому і господарської системи зокрема. Протилежні об'єкти, які знаходяться у взаємодії, мають силу дії та силу протидії, сума яких створює міру взаємодії. Зменшення або збільшення певної сили внаслідок впливу протилежної сили створює зміну результуючої сили у циклі взаємодії. Таким чином, рух об'єкту під впливом даних сил до початкового стану відображає циклічність.

Разом з тим, зазначені напрямки дослідження природи економічних криз мають певну методологічну вразливість. Вони спираються на традиційне для економічної науки розуміння економічного розвитку як механістичного руху з пошуком умовної точки рівноваги. Саме цим пояснюється використання поняття циклу що характерне для фізичних і біологічних систем, намагання встановити стабільні фази циклу, їх протяжність тощо.

Використання системного підходу [1, с. 15—34] та законів динаміки дозволяє побачити зовсім іншу природу економічного розвитку, зокрема його хвилеподібний характер. Дослідження суспільства як динамічної системи, і господарської підсистеми як її складової, де політична, духовно-культурна та соціальна підсистеми виступають зовнішнім середовищем, дозволяють показати вирішальну роль зовнішніх впливів на рух господарської підсистеми та процесу взаємодії суб'єктів. Головна мета будь-якої сис-

теми полягає у створенні такої структури системи і організації взаємодії структурних елементів між собою і системою в цілому, які б забезпечували її цілісність, неможливість її розпаду. Рушійною силою розвитку господарської системи суспільства виступає активна діяльність людини (економічного суб'єкту), на яку суттєвий вплив здійснюють зовнішні чинники. Тому проблема розвитку зводиться до взаємодії внутрішніх та зовнішніх сил, пізнання якої (взаємодії) дозволяє розкрити природу руху господарської системи.

Як відомо, розвиток системних утворень здійснюється шляхом їх диференціації з наступною інтеграцією. В господарській системі під впливом комплексу факторів постійно змінюються економічні суб'єкти та умови їх діяльності що і відображає поняття диференціації. Цей процес направлений на посилення адаптаційних можливостей економічних суб'єктів і в своїй основі означає їх розвиток. Наростання змін має характер спадаючого руху хвилі, а визначення часових рамок її руху потребують окремих досліджень. Важливо підкреслити що з точки зору цілісності економічної системи ці процеси означають наростання кризових явищ, деструктуризацію процесів взаємодії що проходять у її межах. Вихід з нижньої точки диференційних процесів (точка біфуркації руху системи) може мати кілька можливих напрямків: розпад економічної системи, її інтеграція з певними пріоритетами розвитку або подальша стагнація.

Ключову роль в інтеграції економічної системи відіграє держава, яка розробляє нові економічні інститути, здійснює реформи, розробляє економічну політику адекватну новим умовам і стану господарської системи. Тому говорити про зовнішню форму цього процесу як фазу підйому недостатньо. Ключового значення набуває зміст дій економічного центру, вибір стратегії розвитку, тактики інтеграційних дій. Зміна напрямку хвилі економічного розвитку зі спадаючого до наростаючого та кут її підйому залежить виключно від дій економічного центру в особі держави. Проблема перетікає саме в площину свідомої практичної діяльності людей.

Таким чином, домінуюча в літературі характеристика економічного центру є відображенням механічних уявлень про економічний рух і відображає зовнішні його прояви. Дійсний розвиток економічної системи може бути розкритий лише на засадах дослідження процесів диференціації та інтеграції, що постійно протікають у її рамках, зміни характеру взаємодії економічних суб'єктів та використання методології хвилеподібного руху відкритих систем.

Література

1. Степаненко С. В. Інституціональний аналіз економічних систем (проблеми методології): Монографія. — К.: КНЕУ, 2008. — 312 с.

УДК 338.2

О. М. Грабовський

НАПРЯМИ ЗДІЙСНЕННЯ ГРОШОВО-КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ КРИЗИ

Фінансова криза ставить перед грошово-кредитною політикою (ГКП) подвійну мету: підтримання стабільності і грошово-кредитної сфери, і фінансової системи. Але єдиної панацеї для боротьби з фінансовими кризами немає. Якщо ж вести розмову про основні грошово-кредитні заходи по виведенню економіки з кризи, то виникає питання які інструменти вже використані, які не можуть бути ефективними на даний період часу і що необхідно налагодити в трансмісійному механізмі монетарної політики держави.

Досвід боротьби з кризами показує, що не завжди активні дії урядів призводять до позитивних результатів, внаслідок чого країни знаходяться в довгій рецесії. Тому з кризою не обов'язково боротися активно, важливіше — правильно. Іноді на початковому етапі ефективніше зробити паузу, обрати відповідні інструменти боротьби, адекватно розподілити наявні ресурси, щоб не порушити макроекономічну стабільність в період піку економічної кризи.

Важливо враховувати, що реакція конкретних об'єктів ГКП на дії монетарних властей не однакова при різному поєднанні макроекономічних факторів, при змінній динаміці зовнішньоекономічних умов. Тому вибір в якості пріоритетного конкретного об'єкту ГКП повинен здійснюватися на основі аналізу всього комплексу макроекономічних умов. В світовій практиці до цілей ГКП традиційно відноситься забезпечення основних показників макроекономічної стійкості — економічного зростання, зайнятості, цінової стабільності, високої кон'юнктури фінансового ринку. В цьому зв'язку слід відрізнити цілі ГКП від цільових показників її реалізації. Останні включають: грошові агрегати; розміри коливань процентної ставки; темпи інфляції; рівень підтримки валютного курсу.